

Un nou fragment d'inscripció conservat en una paret de Barcelona

Marc Mayer i Olivé*

Resum: *Nou fragment d'inscripció del segle II d.C., inèdit, procedent de Barcino, que conté part d'un nom femení.*

Résumé: *Nouveau fragment inedit d'inscription romaine du IIème siècle ap. J.-Chr. de Barcino qui contient la fin d'un nom féminin*

Paraules clau: *Epigrafia, Barcino, onomàstica, època imperial, gramàtica llatina*

Mots clef: *Épigraphie, Barcino, onomastique, époque imperiale, grammaire latine*

Un fragment d'una inscripció versemblantment funerària de pedra de Montjuïc, que fins ara ha romàs inèdit, es pot veure a la paret de tanca de l'actual escola bressol Carabassa, davant del portal del número 13 del carrer de la Carabassa de Barcelona, en un mur possiblement del final del segle XVIII, restaurat recentment per tal d'adequar-hi l'escola. El fragment es troba encastat, en posició invertida respecte al text, a una alçada de dos metres setanta centímetres del terra, al parament situat al costat dret de l'antiga porta, al costat de la part superior d'una finestra, avui també cegada, com la porta, per un envà enrajolat.

El fragment de gres té unes dimensions conservades i visibles màximes de 22,60 × 53,60 cm. El camp epigràfic apareix sumàriament allisat, bé sigui per la reutilització del fragment, bé perquè es tractés d'un suport poc acurat. L'erosió i el deteriorament progressiu es fan evidents i caldrà prendre mesures per tal de protegir-la. Les lletres són capitals quadrades una mica allargassades, típiques de les inscripcions de *Barcino* des de l'època flàvia, i tenen unes dimensions entre 8,7-8,4 cm.

* Institut d'Estudis Catalans / Universitat de Barcelona, Grup LITTERA.

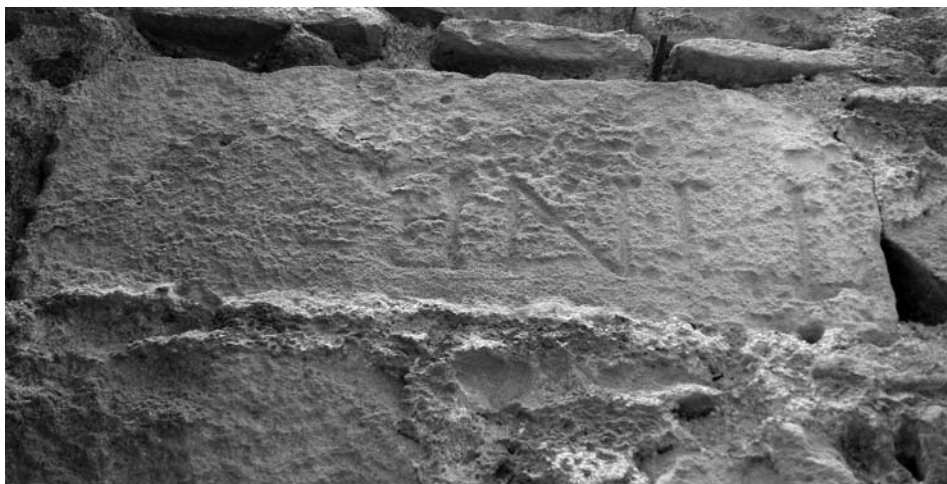

Fig. 1

Fig. 2

El text conservat és el següent:

[--]TINE

El text és aparentment insignificant i no passaria de proporcionar un exemplar més a la ja relativament nombrosa sèrie d'inscripcions de *Barcino*¹, si el *cognomen* que es pot restituir, en el cas que sigui interpretat com a nominatiu, no portés un element molt característic de l'epigrafia de la ciutat: una terminació que correspon a la denominada declinació grecànica o *semi-graeca*, que és una de les particularitats més notables del corpus epigràfic de *Barcino*². Naturalment és possible també pensar en una monoftongació de la desinència *-ae* d'un nom en *-a*, amb la qual cosa ens trobaríem davant d'una particularitat fonètica tampoc desconeguda a l'epigrafia de la ciutat.

La reconstrucció del nom del personatge, una dona ja que versemblantment es tracta d'un *cognomen* femení, pot ésser molt variada però en aquest cas, entre les diverses possibilitats³, potser ens inclinàriem, només a tall d'exemple, per *Clemen*]tine, puix que *Clemens*, *Clementinus*, *Clementis* (amb genitiu *Clementidis*) i *Clementiane* són *cognomina* ja ben documentats a la ciutat i, sobretot, en una de les seves famílies més notables: els *Pedani*⁴. Val a dir, però, que noms com *Augustina*, *Valentina*, *Faventina* i molts altres també documentats a *Barcino* serien possibles⁵.

Allargar més les nostres consideracions en aquest cas seria debades. Cal constatar com a conclusió que tenim documentat un nou epígraf de *Barcino* que sembla potser concernir un *cognomen* femení declinat en forma grecànica i que cal datar presumiblement en el segle I o potser millor en el II d.C., cronologia que sembla adir-se especialment amb les característiques paleogràfiques de la peça.

1. Cf. G. FABRE, M. MAYER, I. RODÀ, *Inscriptions romaines de Catalogne, IV. Barcino*, Paris 1997, (= IRC IV), i G. FABRE, M. MAYER, I. RODÀ, *Inscriptions romaines de Catalogne, V. Supplément aux volumes I-IV et instrumentum inscriptum*, Paris 2002, (= IRC V), pp. 111-124.

2. Cf. S. MARINER, *Inscripciones romanas de Barcelona (lapidarias y musivas)*, Barcelona 1973, índex, p. 242 per a la declinació grecànica i p. 241 per a la monoftongació. Cf. IRC IV, pp. 48-50, per a una primera aproximació al llatí de *Barcino*.

3. Cf. L'índex de *cognomina* a IRC IV, pp. 406-408, i IRC V pp. 238-239, per exemple.

4. Cf. I. RODÀ, «La gens Pedania barcelonesa», a *Historia Antigua*, V, 1975, pp. 223-268; IRC IV, pp. 50-52 i 103-105; un estat sumari de les qüestions a M. MAYER, «La sociedad romana barcinonense a través de la epigrafía», a M.G. ANGELI BERTINELLI, A. DONATI (eds.), *Il cittadino, lo straniero, il barbaro, fra integrazione ed emarginazione nell'antichità (Serta antiqua et medievalia VII)*, Roma 2005, pp. 273-282.

5. Cf. nota 3 i de manera general H. SOLIN, O. SALOMIES, *Repertorium nominum gentilicium et cognominum Latinorum*, Hildesheim, Zürich 1988, amb útils índexs inversos; J.M. ABASCAL, *Los nombres personales en las inscripciones latinas de Hispania*, Murcia 1994, per a la Península Ibérica.